

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., po jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se za 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravnništvo „Slov. Naroda“.

V Ljubljani 29. maja.

Mnogokrat imeli smo že priliko pečati se z nemškim šulvereinom, njegovimi nenravnimi sredstvi in z njegovim državi kakor tudi našej narodnosti škodljivim delovanjem. Opozarjali smo že merodajne kroge na nevarno in kvarno rovanje tega v Berlinu vzraslega društva, a v višjih krogih za vse to nimajo očij in mirno, apatično se gleda, kakose to društvo dan na dan oblastneje in oholeje postavlja na noge, kako se tej nerazumljivej slabosti in popustljivosti vlade javno in brez bojzani roga.

Da je temu društvu narodna agitacija prva in skoro jedina svrha, pokazalo se je zopet zadnje dni. Slavnostni odsek nemškega „Schulvereina“ izdal je oklic na nemško prebivalstvo Gradca in Štajerske, v katerem se pred vsem naglašja zatiranje nemštva, poudarja narodno politično stan društva in v katerem se občinstvo pozivlje, da z obilnim okrašenjem hiš izjavlja svoje simpatije. Hiše naj izključno razobešajo „schwarz-roth-gold“, kajti to je „ohne Rücksicht auf Staaten und Grenzen das gemeinsame Banner Aller“.

Tako jasno se še ni govorilo pri nas in „Schulverein“, čegar kolovodje v jedno mer zadržujejo, da društvo nema političnih smotrov, ima toliko predrznost, javno izreči kaj tacega, postaviti se na tako stališče, da se mu ni brigati več niti za državo niti za državne meje, da se obnaša, kakor kaka postranska vlada.

O avstrijskej državi se je že reklo, da je „das Reich der Unwahrscheinlichkeiten“, isti pridevek pa v še obilnejši meri pristuje „zelenej“ Štajerskej, kajti kar se ondakaj godi, je tako čudno, nenavadno, da bi človek skoro mislil, da ima v tej kronovini oče Kurent krmilo v roki. Par dni je še le, kar se je v Slovenskej Bistrici morala odstraniti c. kr. črno-žolta zastava, par dni, odkar so šulverajnovi adepti in žandarji vezali in topli slovenske kmete, ki neso ničesar zagrešili, in potem uklenjene odgnali v Celje, par dni, odkar se je v obeh teh afêrah stavila interpelacija v državnem zboru, in kakor v odgovor nabija se v Gradci oklic, da naj se razvija črno-rudeče-zlata zastava, ki je brez ozira na države in meje vkupni prapor vseh. C. kr. črno-žolta zastava izzvala bi bila v Slovenskej Bistrici demonstracijo, velikomemški prapor pa, zaradi katerega je sam namestnik Kübeck okrajnega glavarja na Ptui o potovanji presvitelega cesarja tako odurno in javno oštel, sme slobodno plapolati, kajti ta prapor je znamenje, da so „zatirani“ Nemci v tako ugodnem izmimnem stanju, da se jim ni brigati za državo in njene meje, tedaj dosledno tudi ne za njen obstanek.

O štajerskej vladi, ki dopušča take izdajske oklice, ki ima za slovenske pokrajine drugo meso, nego za osrednjo in severno Štajersko, tudi ne moremo biti veliko drugačnih mislij in nikakor si ne moremo tolmačiti, da se spodtika drugod nad nedolžnim grbom, dočim dopušča, da se pred njenim pragom prilepljajo taki državo in njene meje zaničajoči oklici.

Švedski kancelar je sicer rekel, da je malo modrosti treba, da se vlada svet, a modrost štajerske vlade je že tako minimalna, da se bode skoro spreobrnila v nasprotno lastnost.

posebno živahna, ker mestu manjka dobre luke in le malo večjih parobrodov in ladij ustavlja se tu, da izvažajo bogate pridelke iz rodovitne, a zdi se mi malo zanemarjene pokrajine. Prebivalci so lepe visoke rasti, elastične*) in gibčne hoje in se zelo razlikujejo od Sicilijanov, ki so večjidel — vsaj v Messinske okolici — male rasti in bolj čokaste postave, a zato pa nič manj gorke in iskrene krvi, kar so pogostoma pokazali, braneči čast rodne zemlje. Kdo ne pozna iz zgodovine slavni „sicilijanskih večernic“, prouzročenih po predrznej in nesramnej silovitosti francoskih gospodarjev Sicilije? Veliki ponedeljek l. 1282., ko se je v Palermi popoldne ljudstvo shajalo k večernicam, vskipel je dolgo nabrani srd do vrhunca in nesramno dejanje pojedinca prouzročilo je smrt tisočem in tisočem francoskih prebivalcev. Iz Palerm razširil se je ko blisk klic po vsej deželi: Smrt Francozom! in kakor snopi padali so pod nožmi razjarjenega ljudstva. Samo v Messini palo je nad 12 000 Francozov. Grozno maščevanje zatiranega ljudstva!

Pa vrniva se nazaj v Reggio, o katerem naj povem še jedno ali drugo, ker veliko ni pripovedo-

*) čeravno neso deželni poslanci — kranjski, naj-novejše façone.

Na Kranjskem se stori premalo za povzdigo kmetijstva.

Kdo si upa kaj takošnega trditi? Kdo je tisti, ki ne vidi, koliko se je kranjska kmetijska družba že za kmetijstvo potrudila? Kdo ne ve, da ima kranjska kmetijska družba zdaj v kmetijstvu izurjenega tajnika, ki je ob enem potovalni učitelj? Kdo ne opazuje, da kranjska kmetijska družba izdaja celó svoje glasilo?! Vse to je res in v tej zadevi bi si ne upal trditi, da se premalo zgodi. S temi vrsticami bi jaz rad samo to dokazal, da se na Kranjskem, kakor v obče po vsem Slovenskem, s persom in s tiskano besedo že prav veliko stori za kmetijstvo. Le pogledjmo, koliko imamo časopisov, ki se izključljivo s kmetijstvom pečajo n. pr. Ljubljanski „Kmetovalec“, Goriški „Gospodarski list“, Graški „Štajerski gospodar“; večinoma pa obravnavajo kmetijske zadeve „Novice“, „Slov. gospodar“ in „Mir“, mnogo se pečajo s kmetijstvom naši politični listi in celó listi druge stroke posežejo v čas v kmetijske nauke, zlasti storé to šolski listi.

Kaj ne, to je vse hvalevredno, da skrbé naši listi tako z veseljem za kmeta in kmetijstvo. Res je, ali to pa ni veselo, da ti listi tako malo v roko pridejo k metom. Vsaj kmetje na Kranjskem (na Štajerskem je izjema, morebiti tudi na Goriškem) časopisov naših malo beró. Vsi listi, ki na Kranjskem izhajajo so predragi za našega priprostega, večinoma revnega kmeta. „Novice“ so bile namenjene že začetkoma največ kmetom, ali dozdeva se mi da štejejo mej kranjskimi kmeti kaj malo naročnikov. Po „Kmetovalcu“ bi ložje zdaj segli naši ljudje, a tudi ta list je za nje — predrag. Vsaj stane drobn listič cela 2 gld.

Listov kmetijskih torej naš kmet ne bere, od kod naj se nauči boljšega kmetovanja?! Z živo besedo in z dejanskimi poskušnjami bi se moralo na Kranjskem več storiti. Le pogledjmo na Štajersko, kako je ondi vse živahnejše! Kako pogostoma beremo ondi o shodih kmetijskih podružnic, o kmetijskih razstavah, o konjskih dirkah itd. Le pogledjmo, kako na Štajerskem kmetijski strokovnjaki potujejo od kraja do kraja in pri shodih kmetijskih podružnic razlagajo z glasno, živo besedo kmetijske

LISTEK.

Listi iz tujine.

XXVIII.

Reggio-Calabria 15. aprila 1884.

Dragi prijatelj! Predno zapustim Messino in z njo staro Sicaniijo, kraljico otokov sredozemskega morja, o katerej je že stari Homer popeval, imenujoč jo slavno deželo solnca, odločil sem se pogledati si vsaj v naglici nasprotno stran slavnega Fretum Siculum in v ta namen potegnil me je brzi mali parobrodčič v pičlej uri vožnje v Calabrijo, v glavno mesto Reggio. Prav prijetna je ta vožnja posebno zjutraj, ko solnce obseva, prihajajoče izza Calabriških gorá, deloma še snegom kritih, nasprotno sicilijansko stran; malo pred uhom v Reggio pa se prikaže v daljavi mogočni velikan Etna, katerega se od tu prav lepo in različno vidi, kakor nesem pričakoval.

Mesto samo ob sebi nema posebnih znamenitostij in je kot glavno središče dosti obširne in rodovitne provincije primerno malo, kajti z okolice vred ne šteje več nego 35.000 prebivalcev. Trgovina ni

vati. Mesto ima, kakor je že iz rečenega razvidno, prijetno lego in lepo rodovitno okolico. Tu konča železnica, ki prihaja iz gornje Italije in katera se nadaljuje iz Messine naprej po vsej Siciliji. Jako praktično uvedena je zveza čez morsko ožino, kajti iz glavne postaje Reggio gre železnica naprej tik do luke, kjer se ostavlja malí poštni parobrod, tako da se kar naravnost prestopi iz vagona na parobrod in ravno tako zopet v Messini iz parobroda na kolodvor in v vagon, in se ima mnogo manj neprimlik in nadležnostij, kakor če se je n. pr. treba na Dunaji preseliti iz jednega kolodvora na drugega. Razen glavnega „corso“, velike cerkve in nekaterih monumentov nesem opazil posebnih znamenitostij, ki bi bile popisovanja vredne. Tudi Reggio trpel je večkrat od potresov, posebno l. 1783 in zadnjikrat hudo l. 1811, jedno samo leto potem, ko so ga Angleži bombardovali l. 1810. S tem bil bi povedal do malega, kar je zanimivega o Reggio, pristavim naj le še, da prav blizu nahaja se znani Aspromonte, kjer je Garibaldi s svojimi prostovoljci proti Cavourjevi volji prodirajoč proti notranjemu dolenje Italije bil ranjen in ujet od italijanske kraljevske vojske pod poveljstvom generala Palavicinija v 29. dan avgusta 1862. l.

nauke, zdaj govori tu tajnik kmetijske družbe, zdaj tam ravnatelj vinorejske šole, pa zopet umni živino-zdravnik itd. Taki govori obudé kmetijske podružnice, ki neso na Štajerskem tako zaspane, kakor na Kranjskem, kjer nekatere leta in leta nimajo zbora. Ali ni to smešno, da je na Kranjskem kmetijska družba, pri kateri menda nobenega kmeta ni, marveč sami duhovniki, graščaki, oskrbniki, učitelji. Ne bi rekel, ako bi Kranjci ne imeli sposobnih, v kmetijstvu izurjenih mož! Vsaj imamo zdaj tudi potovalnega učitelja! Zakaj bi tak mož vsak teden enkrat ne govoril! Ali nimamo na Slapu drugo izvrstno moč, ki zna tako razložno in mikavno govoriti. Ali ne bi kranjska kmetijska družba v sporazumljenji z deželnim odborom preskrbela, da bi tak mož vsaj po Vipavskem in Notranjskem hodil od kraja do kraja in s svojo gladko besedo naše ukaželjne ljudi poučeval. Zakaj bi šolske gosposke ne mignile vrlému ljudskému učitelju, kakeršen je n. pr. g. R. na P., da bi kaj jednacega v svojem okrožji storil. Vsaj take vrste domoljubi ne bodo zahtevali Bog ve kakošne odškodnine za svoj trud; zadovoljni bodo, da se jim le dejanski stroški povrnejo. Naj bi mero-dajni krogi na ta ali na oni način preskerbeli, da se za pouk z živo besedo več stori za naše kmetijstvo, nego se je do sedaj storilo. Vsaj sama mrtva črka dosta ne izda, čeravno veliko truda stane, predno se je na tiskani papir spravi. Krški.

Za zboljšanje delavskega stanja.

(Dalje.)

B. Za pomočne delavce v fabriških obrtovanjih.

§. 96.: „V fabriških obrtovanjih delovska doba, neustevši delovskih stank, za obrtne pomočne delavce ne sme več iznašati kakor največ najmanj 9 ur v štiriindvajsetih urah.

„Vender pa more trgovski minister, sporazumevši se z nostrandnim ministrom in zaslišavši trgovske in obrtne zbornice, oznameniti tiste obrtne razrede naredbinim potom, katerim je z ozirom na pismeno potrjene posebne njih potrebe podeliti jednournega podaljška vsakdanje delavske dobe, in zapisek le-teh je pregledati na vsaka tri leta.“

„Razun tega more trgovski minister, sporazumevši se z notranjim ministrom, pri tistih razredih podjetij obrtnih, za katero je ne pretrgano obrtovanje dovoljeno v zmislu §§. 75, odstavek 3, in 96 b, odstavek 4, primerno uravnati delovsko dobo, da se tako omogoči povratna potrebna vrstva.“

„Če prirodni dogodki ali nezgode pretrgajo pravilno vršilo, ali če se je pokazala potreba, pomnožiti delo, to more obrtno oblastvo na prvi stopinji posameznim obrtnim podjetjem dovoliti časno podaljšanje delavske dobe, toda najdelj za tri tedne; preko te dobe pristoji tako dovoljenje političnemu deželnemu oblastvu.“

„Podaljšanje delovske dobe more se v posebni sili in najdelj za tri dni v meseci dovoliti od obrtnega oblastva na prvi stopinji zgolj proti prijavi.“

„Za dela, ki se jih izvršiti mora pred lastito fabrikacijo ali za fabrikacijo (kurjenje kotla, razsvetljenje, čiščenje), gorenja določila ne veljajo, ako teh del ne opravljajo mladostni pomočni delavci.

Ker sem tako brzo končal z Reggio in mi ostaja še obilo prostora, vrtna se nazaj v Messina, katero mi je zapustiti te dni, in ti tedaj hočem še povedati kaj o tem prijaznem mestu, kjer sem prav prijetno preživel letošnjo zimo. O splošnem utisku mesta na obiskovalca govoril sem že v prvem svojem listu, danes podam ti nekoliko podrobnosti. Messina ali Messina je mesto jako staro, čegar početek sega daleč nazaj pred stari Rim. Ležeče ravno v sredini Messinske soteske ima od narave jako dobro ustvarjeno lukó, jedno najlepših naravnih lukó sveta, katero obiskuje na tisoče in tisoče ladij in parobrodov na leto. Luka je močno utrjena in ima tedaj tudi v vojniškem oziru precejšnjo važnost. Prebivalcev šteje mesto z okolico v katerej je več selišč, nad 112.000, ulice ima lepe ravne, čedno tlakane z velikimi kamnitimi ploščami, in za morskó mesto v južnej Italiji, kjer čednost ni ravno prva krepost prebivalstva, nenavadno snažne. Po vojnah, potresih in kugah trpela je Messina v raznih dobah, posebno je potres l. 1783 hudo poškodoval velik del tedanjega mesta. Razen nekaterih lepih javnih prostorov šetališč, in monumentov je znamenita lepa katedrala, cerkev sv. Gregorja pa-

„Preko ure je posebno plačevati.“

V tem paragrafu je tedaj tudi za Avstrijo ko-nečno pripoznan takozvani normalni delavski dan. Pomenljiva nam je ta istina že v tem pogledu, ker je naša država pred vsemi drugimi državami na kopnem evropskem ozemlju prva za Švice storila nekako v zmislu socialističnih načel ta korak v resnično zboljšanje delavskega stanja. Določilo, katero ustanovlja dnevni maksimum delavskih ur, je jedro te dni obravnavane obrtno-zakonite novščine, a tudi nje najbolj občutna in napadana stran. Ne-premišljenemu ali pa posilnemu trošenju telesne moči delavčeve postaviti se ima tu prepotrebni jez! Omejitev dnevnega dela ima varovati, da prevred ne usahne vir življenja delavcu in njega družini, da delavec pred časom ne postane suho drevo, narodno-gospodarsk proletarec, milovanja vreden zločin človeške družbe, katera se tudi sramovati in — bati mora svoje pregrehe! Obrtni odsek v svoji hvalevredni obrazložbi k temu nasvetu sam obstaja, da je državi potreba in dolžnost, preskrbeti varstvo delavskih moči, da se je brezvestno in lehkomišelnó ne trati, oziroma izsesavati ne pusti. To izpoznanje prišlo je že do zmage v vseh kulturnih državah; ali večinom vzelo je v resnično zavetje le mladostne delavce in ženske po tovarnah, odraslim pustila se je svoboda, gospodariti po svoji in po podjetnika volji s svojimi močmi. Častne izime in lepe vzglede so kazale in kažejo Angleška, Švica in Ameriška Unija. V Angliji, v prvem kraljestvu obrtnosti, odmerjenih je tvornišskému delu 9 ur 25 minut na dan, 56 ur 30 minut na teden in 84 dela prostih dni v letu. Švice zvezni zakoni določujejo delavsko dobo na 11 ur in ob sobotah na 10 ur na dan, tedaj 65 ur na teden in 60 dni v letu brez tvorniškega dela, podjedno pa še prepovedujejo po noči delati ženskam in mladini pod osemnajstim letom. Severno-ameriška Unija in nje posamezne države imajo osemurno delo na dan po državnih tvoriščih. Tem na vse strani pravičnim uredbam v rečenih državah pridružil se je te dni sklep našega državnega zbora, da ima za avstrijske v državnem sovetu zastopane dežele in kraljestva doba fabriškega dela iznašati 11 ur na dan, 66 ur na teden ter pretrgna biti z 52 pogojno prostimi dnevi v letu. Na pristojnem mestu se je že bilo predlagalo in želja delavcev, izjavljena vzlasti na zadnjem shodu delavskem v Brnu, teži tudi za tem, da bi se največjino dnevnega dela skrhilo še za jedno uro; v delavskih krogih se tudi pričakuje, da bode gospodska zbornica v resnici na pravilni delavski dan določila le 10 ur. Ali že nad najmanjsturno pravilno dobo zbirala se je v veliko-obrtnih lakomnih krogih velika nevihta in ni se brez razloga pričakovalo, da postrežljivi prijatelji veliki obrtnosti na levici izlijejo to oblačno gibanje tudi v parlamentu na bistveno določbo obrtne predloge! Ali stvar se je v debati razjasnila čudovito mirnim potom, brez govorniškega groma in treska! Levica je ta pot uvidela, da se tudi njej ne da plavati proti toku denašnjega časa, in hitela nas je zagotavljati, da tudi ona ne sovraži maksimalnega delovnika. Se ve da bi zatajevanje bilo preveliko, da ne bi levičarski govorniki v ime svojih obrtnih klientov tudi ta pot ponavljali svojega refrēna, češ novščina bode obrtnosti avstrijske vezala roke in naša obrtnost ne bode mogla doha-

peža, lepo veliko gledališče Vittorio Emanuele, mestna hiša in že omenjeni mali, a jako ukusno uravnani mestni vrt, kjer je celo zimo po dvakrat na teden svirala jako dobra mestna godba.

Znameniti so cerkveni obredi, posebno procesije „del bambino“ o Božiči, procesija sv. Jožefa, katerega statuo nosijo v slavnem sprevodu po vsem mestu in procesija na Veliki petek zjutraj in zvečer, ko nosijo takozvane „barelle“ (pare z zveličarjevo mrtvólo) v fantastičnem spremstvu po mestu, zato pa potem veliko soboto ni navadne procesije „ustajenja“, kakor pri nas. Na svet večer in zadnji dan leta spuščajo sredi mesta po ulicah rakete v zrak, in ob polnoči čuje se zvonjenje iz vseh v luki ukranih brodov, kar vse skupaj učinkuje nenavadno na človeka, nevajenega tacihi prizorov.

Za danes naj končam. Prihodnje pismo dobiš iz Neapola, kjer se hočem baviti več dni, kajti tri reči posebno dražijo mi domišljijo, te so: **Vesuv**, **Pompej** in **Casamicciola**. Snovi k pisanju bode tedaj obilo.

Bodi mi zdrav ti in vsi drugi prijatelji!

Tvoj stari

Josip Nolli.

jati obrtnosti sosednih! Tudi nemški liberalizem je spuščal svoje zlate pene, češ, zakonodavstvo se tu utika v privatne razmere, katere bi si svobodno uravnati imela sama, podjetnik in delavec! Lehak je bil odboj teh strašil: saj občna korist sploh zahteva od posameznega, da tu ali tam odneha od svoje svobode, saj izpočite roke storijo več in bolj-šega, saj imenovane države delo še bolj omejujejo, nego-li nasvetovana osnova, in saj se proti drugi konkurenciji zavarovati da z zaščitno carino! In vender videti je, državno-zbornička desnica dala je levici toliko izim in na tak način utihotapiti v do-brotvorno to postavó, da se je bati: za samimi izimami bode določba o pravilni delavski dobi hiralá in umirala! Brnski poslanec Chlumecky je, pravi „liberalec“, zaupnice in oblasti metal vladi, oziroma trgovinskému ministru, kateremu pa je gorak kakor vladi, v naročaj, nasvetoval je za §. 96-ga drugo odstavko in nadalje vladne oblasti, katere prvo, to važno odstavko blizu od vremena in njegove izpre-menljivosti zavisno storé! Izredno veliko izročilo se je v tej določbi resni volji vsakočasne vlade in vestnosti njenih organov. In ker imamo v avstrijskih naših zakonih veliko zakladov, veliko hvalevrednih načel, katerih pa zmirom in vsi, na pr. mi Slovenci ne uživamo, zato je naša nezaupnost opravičena, s katero pričakujemo vladnih naredeb in pojavov iz oblasti, ki so jej dane bile v tej določbi. Ali navzlic temu kukavičinemu jajcu, leženemu od „liberalne“ levice in če tudi nam v Avstriji to določilo delovske pravilne dobe, večidel prepisuje navado v postavó, vender socialno-politični ukrep naših zakonodavcev gre prištevati k srečnim činom v zgodovini naših postav, zlasti, ako bode opravičeno upanje, da sklep še boljši izide iz gospodske naše zbornice!

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. maja.

Včeraj je gospodska zbornica **državnega zbora** imela poslednjo sejo in volila je v dele-gacijo.

Po posredovanji **gališkega** deželnega šol-skega sveta je ministerstvo zaukazalo Levovski mestnej občini ustanoviti rusinsko šolo v smislu odločitve državnega sodišča. Proti temu ukazu se je pa pritožil šolski referent mestnega magistrata, in če bi ta pritožba ne pomagala, se hoče pa tožba uložiti na državno sodišče zaradi prelomljenja gališkega šolskega zakona, po katerem ima občina, ki vzdržuje šolo, pravico določevati učni jezik. Tako ta stvar pride v novič pred državno sodišče. Mi mo-ramo le obžalovati tako postopanje Poljakov proti slovanskim Rusinom, ker mejsebojni spori slovanske stvari nikakor ne morejo biti v prid.

Vnanje države.

„Invalid“ organ **ruskega** vojnega ministerstva prinaša nek začasni reglement o avansovanji podpolkovnikov v polkovnike. Polkovnikom se ne bode smel nikdo imenovati, ako ne bode nobeno mesto izprazneno, sicer pa samo taki, ki so že naj-manj petnajst let častniki, 4 leta podpolkovniki in neso še čez 55 let stari. Izvzeti so samo z clobno hrabrosti odlikajoči se, in zaslužni podpolkovniki, ko stopijo v pokoj. Kdor v civilnej službi doseže čin polkovnika, ne bode mogel prestopiti v vojaško službo, pa tudi ne postati general, ko pojde v pokoj. Čin generala se bode dajal samo za neprestano ne-omadeževano službo v vojski.

Bolgarska vlada je naznanila švicarskemu zveznemu svetu, da pristopi k Genfskeji pogodbi o ravnanju z ranjenimi v vojski.

Najvažnejše je, kar je v načrtu Ferryjevem o reviziji **francoske** ustave, da se bode §. 8. član, ki govori o reviziji ustave tako premenil, da se pod revizijo ustave ne sme razumovati spremene republikanske državne oblike. Tako bo sedaj zagotovljeno, da se republika na Francoskem ne bo mogla po ustavnem potu odpraviti, temveč le z revolucijo. Tako bode monarhistom zabranjeno agitovati za monarhijo, ako ne bodo hoteli veljati za rovarje in kot taki biti kaznovani. Tako bode večja stalnost v francoskem državnem življenji dosežena. Do zdaj je francoski senat mnogokrat oviral vspešno delovanje zbornice. Zato se bode pa z revizijo omejila moč senata. Tako ne bode več smel senat povikšati ali zmanjšati kreditov, ki jih je dovolila zbornica, tako bode zbornica povsod imela poslednjo besedo. Do-smrtni senatorji se bodo nadomestili z desetletniki. Te bosti tako dolgo, da izmrjejo vsi sedanji do-smrtni senatorji, pri vsakej nadomestilnej volitvi vo-lili obe zbornici vkupé, potem pa jih bode volil se-nat sam izmeje sebe. Sedanji triletni senatorji se bodo pa volili, kakor doslej, samo da se bodo po-množili v razmerji z občinskimi svetniki. Ker revi-zija zagotavlja nedotakljivost republikanske oblike, je upati, da se jej tudi radikalcí ne bodo preveč protivilí, da si tudi jih v oči bode, da ne bode od-

pravljene senat. — Senat se sedaj bavi s postavo o ločitvi zakonov, in jo bode najbrž zelo spremenil, ali pa popolnem zavrgel. Zbornica je pa predvčeraj vsprejela 1. član in 2. član zakona o novačenju, ki določujeta da se vojaška dolžnost raztezuje na vse Francoze od 20 do 40 leta brez izjeme. Vsi predlogi, da bi se dovolile kake dispense, so se zavrgli. Danes bode pa zbornica nadaljevala posvetovanje o tem zakonu in volila komisijo 22 članov za pretresovanje predloge o reviziji ustave.

Kristijanski poslanci v kretskem narodnem sobranju predlagali so, da se dovoli 3000 funtov za urejenje vaktfskega vprašanja (vprašanja o cerkvenem premoženju,) katera vsota naj se jednako razdeli med kristijansko in mahomedansko duhovščino, ter naj se vakufski davek plačuje pri krajnej blagajnici. Turški deputati bodo uložili protest, če se ta predlog vsprejme, v katerem bodo izjavili, da se bode izselilo vse mahomedansko prebivalstvo.

Prevčeraj je angleški ministerski predsednik Gladstone v spodnji zbornici se izjavil, da se bode konferenca bavila samo z **egiptovskimi finančami**, ko bi se pa pozneje s Francijo ali kako drugo državo drugače sporazumelo, bode on že pred shodom konference naznanil parlamentu. Na privilegije in pravice Anglije se bode vedno oziralo. Kdaj da se snide konference, tega ne more povedati. — Po dobno pojasnenje dal je Granville v zgornji zbornici. Turčija je neki privolila v konferenco, samo s tem pogojem, da se na konferenci ne bode nič govorilo o angleški aneksiji ali protektoratu. Nadalje je turški sultan vsprejel angleški predlog, da Turčija pošlje 12.000 do 15.000 mož v Sudan, ki se bodo skupaj z angleškimi vojniki pod poveljstvom angleških generalov vojevali. Po dogovoru bodo angleške in turške čete ob enem ostavile Sudan in Egipt, ko se naredi mir.

Dopisi.

Iz Postojne 27. maja. [Izv. dop.] Bralec, si li že videl podzemeljske prostore razsvetljene z električno lučjo? Si videl podzemeljska čuda in krasote v dnevnej svetlobi? — Ne? — Tedaj pa popotno torbico v levico in palico ali pa solnčnik v desnico, in prihi Binkoštni ponedeljek v Postojino, in glej, občuduj in strmi. — Zagotovim ti, da ti ne bode žal za novce, ki jih bodeš potrosil.

Pobožen čut te bode obšel, ko bodeš ustopil v veličastni „dom“, — ko bodeš videl skoro vsak kot tega velikanskega prostora, — ko bodeš gledal — kar prej pri brlečih lučicah ni bilo mogoče, — nad seboj temni, s kapniki obsejani obok, pod seboj čez šumečo Pivko držeči most, na desni in levi pa strmo, v zrak kipeče skalovje. — Zamišljen bodeš korakal dalje. — Kmalu pa te bode zdramila na uho doneča muzika, pobožen čut bode izginil in dal veselemu in radostnemu prostora v tvojem srci, korake bodeš pospešil, da tem preje prideš na plesišče, ker od tu prihaja muzika. — In komaj ustopiš na plesišče, že ti uide občudovalni „ah“ iz grla in nehotè pogledaš nad se, da bi videl one velike razpokline, skozi katere solnce ta podzemeljski prostor razsvetljuje. — pa mesto razpoklin videš tri solnca v podobi treh električnih svetilnic, ki spreminjajo podzemeljsko noč v dan. — Veselo se bodeš nasmehljaj in, če si plesalec, zasukal se bodeš gotovo predno bodeš nadaljeval svoj pot skozi jamo čudov in krasote.

Pa stoj! Kaj ti bodem opisoval bliščeče bisere naše jame? Še jedenkrat ponavljam, pridi in sam glej in občuduj, ne bodeš se kesal.

Vsa čast in slava pa našemu vrlemu in mnogozaslužnemu gospodu c. kr. okrajnemu glavarju A. Globočnik-u, ki je omogočil ogledovanje naše jame pri takej svetlobi! — Koliko truda ga je ta razsvetljava stala, koliko časa je potratil, koliko nočij je prebil brez spanja! Lahko rečem, da jama je njegov najljubši otrok, za katerega žrtvuje vse, za katerega skrbi, dela in se trudi noč in dan. — Bog ga ohrani našemu trgu v korist, naše jami pa v slavo še mnogo, mnogo let!

In sedaj naj bi se dala Postojnska jama tujcem v najem, sedaj, ko je upanje, da bode električna razsvetljava privabila še dva-tri-znabiti tudi desetkrat več obiskovalcev v Postojino? — Ne, ne! — Šlavna vlada ne bode hotela, da bode 36 družin, ki se sedaj samo z zaslužkom pri jami preživé, izgubilo vsakdanji kruh in obračilo, da bode šel denar iz dežele mesto da ostane v njej, — da se bode prebivalstvo našega trga žalostilo, ko se bode mej tem par podjetnikov v pest smejalo!

In ali je tudi naša jama predmet, ki se za more dati v najem? — Kdo pa more garantirati, — da ti tuji špekulantje ne odbijejo in odnesó najlepših in najkrasnejših biserov naše jame, kakor n. pr. zagrinjalo? — Ali naj bi položili kako kavcijo? — Kako veliko vsoto pa se hoče za to od-

ločiti? — Vsako najmanjše poškodovanje kakega lepšega kapnika je nujenljivo. — Ne in ne, to se ne sme zgoditi! — Saj naš lepi trg tako že preveč čuti delovanje tujca, posestnika hotela „Adelsbergerhof“, ki odganja s svojimi neverjetno visokimi računi tujce od nas sebi in trgu v škodo! — Sedaj pa naj bi se mu še dala jama v najem, potem je pa naš trg v teku 10 let, — smelo trdim, — na bobnu, ker po preteku teh 10 let ne bode nobenega tujca sem. — Šlavna vlada pa vendar ne bode hotela, da jeden sam, pa še tujec, v teku teh 10 let obogati z dohodki jame, 36 družin pa v ravno tem času pride na beraško palico! — Vse moči hočemo napeti, da se oskrbnitvo jame ne odvzame tako spretnemu in zvedenemu možu, kakor je naš gospod okrajni glavar, in ne da tujcem v roke.

Iz Rateč na Gorenjskem 26. maja. [Izv. dop.] Skoraj človek ne dene lista iz rok, da ne bi bral o kakej nesreči, ki so jo z dinamitom prouzročili hudobni ali lahkomišelní ljudje. Težko pa se kje v kakej vasi toliko in tako lahkomišelnó z dinamitnimi patronami strelja, kakor pri nas, in to prav po nepotrebnem. Poredni pobalini vselej streljajo zvečer z dinamitom, kadar je imendan kake bolj „nobelj Marine“. Od kod in kdo toliko dinamita v vas donaša, ne vem, to pa vem, da se je že več nesreč pripetilo v naši vasi po dinamitnih patronah, in le Bogu se imamo zahvaliti, da nam ti „dinamitovci“ že neso vasi upepelili. Nek fant je prižgal tako dinamitno patrono in vrgel jo na sredo vasi. Patrona eksplodira in v tem hipu bilo je nad 40 šip na oknih bližnjih hiš zdrobljenih. Mlad, 24 let star, jedini sin tukajšnjega posestnika Š. je laasko leto na imendan svoje „Marine“ streljal z dinamitom, in kaj se zgodi? Komaj prižge patrono, ko ta že eksplodira v desnej roki in mu odtrga vseh pet prstov prav pri dlani. Tukajšni posestnik M. se je hotel na vsak način prepričati, kakšna je patrona na dnu. Zato vzame necega dne dinamitno patrono in dolg žrebelj ter ž njim prične nevarno operacijo, in, ko z žrebljem dregne vanjo, mu v roci eksplodira in precepi palec na dvoje, kakor bi mu hotela reči „nolli me tangere“. Letos v postu na Marijin dan so fantje že pozno zvečer delali s streljanjem dinamita „parado“ županovej dekli „Marini“. Pri tej priliki bi se bila zgodila kmalu velika nesreča. Kakor po navadi pri enakih „paradah“, so bili fantje vsi pijani. Jeden prižge patrono, jo vrže pred prag biše št. 28, nasproti županove hiše. Udovala gospa Weinman, sestra hišne gospodinje, je prišla ravno ta čas domov in komaj je bila še par korakov od praga, ko patrona poči in malo je manjkalo, da je ni raztrgala. Ko je gospa Weinman potem svojo nevoljo izrekla, da župan kaj takega okolu svoje hiše trpi, se ta za to še zmenil ni. Njegova družina pa se jej je prav nesramno posmehovala.

Vprašam, ali so res naše „Marine“ tako imenitne, da se jim o vsakej priložnosti z dinamitom strelja, da se vse trese. Človek se o takih časih skoraj ne upa čez prag stopiti, v strahu, da zdaj pa zdaj te bode dinamit vrgel v zrak. Vprašam pa tudi tiste, ki jim je v srenji za javni red in mir skrbeti, zakaj oni tako nevarno in prepovedano početje dopuščajo? Župan se ve da ne more veliko opraviti, če on komu kaj reče, ga pa ta prav dobro ozmerja. Tukaj bi morali že žandarji vmes poseči. Kranjska Gora je od Rateč samo jedno uro hoda oddaljena in tam imajo žandarji postajo. Oni tedaj lahko slišijo strel od tukaj do tja. In ako se jim že toži po noči iti jedno uro daleč gledat, kaj streljanje v Ratečah o nenavadnem času pomeni, naj bi vsaj po dnevi, kadar v Rateče pridejo, poizvedovali po onih porednejših „dinamitovcih“. To bi bila njih dolžnost, vsaj večja, kakor pa ta, da hodijo Rateškega učitelja nadzorovat. Nad tem so vsi Ratečani stud izrazili, in tudi tedanji c. kr. okr. šolski nadzornik g. S. Kéše.

Ker že o učitelji govorim, naj še povem, kakšna je v Ratečah šola. Posebnega šolskega splotja tukaj nemamo. Za šolsko sobo imamo staro farovško klet, katero je g. župnik v ta namen brezplačno prepustil. Ta klet, ali če hočete, šolska soba je zelo majhena v primeri s številom (nad sto) šolskih otrok. Otroci so po klopih natlačeni kakor slanki v sodu. Soba zelo moči, zrak v njej je, posebno po leti, kužen, zato se ni čuditi, da noben učitelj ne ostane dolgo pri nas, ker se vsak boji, da bi si ne pokvaril zdravja. Sedanji učitelj gosp. Strel je komaj pol leta tukaj in že se je v tej beznici pokvaril zdravje, da že od Velike noči ne more službe opravljati. Kedaj si bodo vendar omi-

slili naši srenjski očetje novo šolo? Srenja ni tako revna, da bi ne mogla nove šole sezidati. To je le neodpustljiva nemarnost in popustljivost županova. Koliko srenjskih „gmajn“ in lesovja iz srenjskih gozdov je že prodal, da bi bili lahko že dve šoli sezidali, pa še jedne nemamo, denarja pa v „ta železni“ tudi menda ni več veliko. Ljudje se za ušesi praskajo, in povprašujejo, kam je denar prišel.

Kako so naši srenjski „maži“ modri, svedoči tudi to le. Tri revne, Rateške družine so se živele s tem, da so v tukajšnji Planici kredó kopale in prodajale na razne kraje. To so poprej ti revčki smeli, ne da bi bili srenji zato kaj plačevali. Ko je pa J. Pintbach župan postal, jim je pa takoj naložil, da morajo vsako leto srenji plačati po 60 gl. najemnine. S tem jim je bil, seveda, zaslužek zelo „pokisan“, pa živeli so se vendar. A to je bilo županu še premalo. Šel je v svojej zagrizenosti do vsega, kar ni „paversko“ (bajtarji in kočarji so pri njem le na pol ljudje), še dalje. Dal je namreč kredó v zakup na več let, Ljubljanskemu g. Šifrarju tako, da bi ta plačeval srenji po 53 gl. od vagona, ako jo bode kopal, če jo pa ne bode kopal, pa nič, a Ratečanov je pa tudi ne sme nihče kopati. Zdaj si je župan vihal rokave in trkal na prsi, češ, pogledjte „maži“ zdaj sem „uštimal“ pametno, da take še nobeden pred mano. In vsi „maži“ so mu „čast in hvalo“ ploskali za njegovo modrost, kajti mislili so, da bode g. Šifrar vsako leto vsaj 10 vagonov nakopal, kakor jim je to župan ponosno pripovedoval. In srenjski „maž“ „Anža“ je že kar zahteval, da morajo takoj pisati po zidarje, da bodo novo šolo zidali za denarje, ki jih jim bode g. Š. za kredó dal. Odbornik Lipovec pa je svetoval vendar toliko časa z zidarji počakati, da bo g. Šifrer pogodbo spisal. In pri tem je ostalo. G. Š. je pogodbo spisal, „maži“ pa so mej tem časom pri glažu novo šolo zidali in zraven tudi še pogodili, da bodo županu, za njegovo modrost kupili novo peresno držalo in črne tinte, ker ne spodobilo bi se za njega, da bi še za naprej imel za peresno držalo obrezano trsko in pa tinto, kakeršno mu dekla v kuhinji iz saj naredi. Ko je g. Šifrar bil gotov s pogodbo, seveda, nemško, jih vpraša, če znajo vsi nemški? Na to vsi jednoglasno zaupijejo: „Vsi, vsi, mi bi nemški ne umeli, mi, še laški, kadar je treba kaj prodati. Še madjarski, zakriči jeden. Kaj nismo „drajezibekarja“ Madjarjem led prodali, ki neso nič slovenski znali. „Maži“ so po tem vsi nemško pogodbo podpisali, marveč podkrižali, ker pisati izven treh nobeden sr. odbornik ne zna. S to pogodbo pa jim je g. Šifrer le kredó zaprl, da jo sami kopati ne smejo, ker so mu do sedaj ž njo konkurencó delali, on jo pa tudi ne bo kopal, še gledat ni šel, kje je kreda, on jo ima pri Kamniku dosti, ki je pa gotovo bliže Ljubljane, ko Rateče. Tako Ratečani sedaj več let ne bodo dobili za kredó nobenega solda, poprejšnjim kopalcem pa so potisnili beraško palico v roke.

Domače stvari.

— (Trgovinska in obrtna zbornica Kranjska) ima v petek dne 30. t. m. ob 6. uri zvečer v mestni dvorani redno sejo. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnje seje. 2. Poročilo o delovanju. 3. Poročilo člana državno-železničnega sveta gosp. K. Luckmann-a o zadnjih obravnavah državno-železničnega sveta na Dunaji. 3. Poročilo o vprašanju, ali bi ne bilo dobro izdati ukaz, s katerim bi se vsem, kateri imajo po postavi, izdani dne 23. junija 1881 l. le pravico z žganimi opojnimi tekočinami tržiti, prepovedalo imeti v svojih prodajalnicah žgane opojne pijače v odprtih posodah in ne zapечатitih steklenicah. 5. Poročilo o vprašanju, ali se sme tudi od mlinarjev terjati, da izkažejo sposobnost za pekovsko obrt, če hočejo črni kruh peči. 6. Poročilo o prošnji mestne občine Radovljica za dovolitev živinskih semnje. 7. Poročilo o prošnji farne občine Prežganje za tri semnje. 8. Poročilo o 8. prošnji, da bi prositeljem ne bilo treba predložiti dokazov sposobnosti za nastop obrti. 9. Posamični nasveti.

— (Nemška Ljubljanska omika.) Piše nam prijatelj našega lista: Danes zjutraj stal sem proti 9. uri pred prodajalnico g. trgovca Lozarja in od daleč ogledoval krasni trak, katerega pokloné „Savinjske Slovenke“ „Hrabremu Sokolu“ v Mozirji. Kar prideta dva Nemca, začetna črka pri obeh je M. Ko ogledujeta trak, reče M., katerega imenu druga črka je „o“ k svojemu prijatelju „M.“: „Savinjske Slovenke“, das sind schweineische Slovenen“. Gospa, ki je poleg gospodov stala, jih je za-

Lastnina in tisk „Narodne Tiskarne“.